

Sygn. akt III AUa 120/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2015 r. w Szczecinie

sprawy R. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o datę przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 października 2014 r. sygn. akt VI U 2046/13

1. oddala apelację

2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego R. B. (1) kosztami zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 120/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił R. B. (1) prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 maja 2000 roku.

W odwołaniu od powyższej decyzji R. B. (1) domagał się jej zmiany i przyznania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 maja 2000 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania w całości. Podniósł, że R. B. (1) wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy złożył w dniu 22 maja 2007 roku, tym samym brak jest podstaw do przyznania mu wnioskowanego świadczenia od 2000 roku.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 października 2014 r. oddala odwołanie ubezpieczonego

Sąd Okręgowy ustalił, że R. B. (1) urodził się w dniu (...).

W dniu 8 maja 2006 roku ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. pierwszy wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony podniósł w nim, iż na skutek prowadzonej działalności gospodarczej w 2000 roku doznał urazu zdrowotnego. Przedmiotowy wniosek ubezpieczony złożył w kancelarii ogólnej ZUS O/S.. W nawiązaniu do powyższego wniosku, ZUS O/S. Wydział (...) poinformował R. B. (1), iż w celu skierowania do lekarza orzecznika, wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy należy złożyć w Punkcie Informacyjnym w G.. Do wniosku należy przedłożyć dokumenty zgodne z załączoną informacją. Wskazano też, iż do czasu złożenia formalnego wniosku wraz z wymaganą dokumentacją sprawę uważa się za załatwioną.

Kolejny wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczony złożył w dniu 22 maja 2007 roku. Decyzją z dnia 23 stycznia 2008 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił R. B. (1) prawa do renty wskazując, iż w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, tj. w okresie od 16 lutego 1997 roku do 17 lutego 2007 roku ubezpieczony udowodnił 1 rok, 10 miesięcy i 12 dni, natomiast w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgłoszenia wniosku, tj. w okresie od 23 maja 1997 roku do 22 maja 2007 roku udowodnił 1 rok, 7 miesięcy i 10 dni okresów ubezpieczenia zamiast 5 lat wymaganych ustawą.

W dniu 17 marca 2009 roku ubezpieczony złożył kolejny wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Decyzją z dnia 18 maja 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie odmówił R. B. (1) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji do Sądu Okręgowego w Szczecinie.

Wyrokiem z dnia 12 października 2009 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie, przyznał R. B. (1) prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od daty złożenia wniosku do dnia 31 grudnia 2011 roku.

Decyzją z dnia 9 grudnia 2009 roku organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 17 marca 2009 roku, okresowo, do 31 grudnia 2011 roku.

Decyzją z dnia 25 stycznia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił R. B. (1) prawo do renty na dalszy okres, tj. do 31 grudnia 2014 roku.

W dniu 26 listopada 2012 roku R. B. (2) złożył wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 15 maja 2000 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że zasadą prawa emerytalno-rentowego jest, iż postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 116 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). W myśl art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednakże nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Zgodnie z zasadą wyrażoną w tym przepisie świadczenie wypłaca się od dnia powstania prawa do niego, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wprawdzie w myśl art. 100 powołanej ustawy, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, poza wyjątkiem z art. 100 ust. 2 ustawy (w rozpatrywanej sprawie nieistotnym), to jednak samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z

tytułu powstałego świadczenia, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Ustawa o emerytalna odróżnia moment powstania prawa (spełnienie warunków - art. 100) od momentu wypłaty świadczenia (nie wcześniej, niż od miesiąca zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu - art. 129 ust. 1). W konsekwencji, dopiero złożenie wniosku o świadczenie powoduje obowiązek wypłaty, a ustawodawca nie przewidział możliwości wyrównywania świadczeń osobom, które wystąpiły z wnioskiem o nie później, niż nabyły od niego prawo. Powyższa zasada wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, to jest za okres od nabycia prawa do daty wniosku, co w piśmiennictwie uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń. O ile same świadczenia z ubezpieczenia emerytalno-rentowego nie przedawniają i wystąpić o nie można w każdym czasie, to przedawnieniu ulega roszczenie o wypłatę tych świadczeń w sytuacji niezgłoszenia wniosku po nabyciu (in abstracto) prawa do świadczenia.

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie była data złożenia przez ubezpieczonego pierwszego wniosku o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony stał na stanowisku, iż świadczenie winno zostać mu przyznane od maja 2000 roku, gdyż wówczas „doznał urazu zdrowotnego” i złożył wniosek. Z analizy jego akt rentowych wynikało natomiast, że pierwszy wniosek o rentę został złożony przez R. B. (1) dopiero w dniu 8 maja 2006 roku (k. 2, pl. I akt ZUS), a nie jak wskazywał w dniu 15 maja 2000 roku. W aktach rentowych odwołującego między majem 2000 roku a majem 2008 roku nie tylko brak jest jakichkolwiek wniosków odwołującego o przyznanie renty, czy też innych dokumentów inicjujących postępowanie o przyznanie renty, ale brak jest jakichkolwiek dokumentów. Pierwszy plik akt rentowych został bowiem założony w maju 2006 roku, właśnie na skutek wniosku ubezpieczonego z 8 maja 2006 roku o rentę. Sąd Okręgowy podkreślił, iż ubezpieczony nie przedłożył żadnego innego dowodu, który mógłby potwierdzić fakt złożenia przez niego wniosku do organu rentowego właśnie w maju 2000 roku, chociażby dowodu nadania przesyłki pocztowej. Co więcej, na rozprawie w dniu 15 października 2014 roku oświadczył, iż nie posiada przedmiotowego wniosku o rentę z prezentatą organu rentowego, potwierdzającą jego wpływ do ZUS-u.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał zaskarżoną decyzję za prawidłową i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w punkcie I sentencji wyroku. O przyznaniu pełnomocnikowi ubezpieczonego adwokatowi K. M. od Skarbu Państwa – Sądowi Okręgowemu w Szczecinie - tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu - kwoty 73,80 złotych (w tym 13,80 złotych tytułem podatku VAT) Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 146, poz. 1188 ze zm.) w zw. z § 2 ust. 1, 2 i 3 w zw. z § 4 ust. 1 w zw. z § 12 ust. 2 w zw. z § 19 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie złożył ubezpieczony. Wniósł o przyznanie świadczenia rentowego od 2000 roku i wyrównanie doznanych strat.

Odpowiedź na apelację złożył organ rentowy. Wniósł o:

1. oddalenie apelacji w całości,
2. zasądzenie na rzecz ZUS O/S. zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Organ rentowy wskazał, że zgodnie z ustaleniami Sądu Okręgowego pierwszy wniosek o rentę ubezpieczony złożył dopiero w dniu 8 maja 2006 r. a nie jak wskazywał w dniu 15 maja 2000 r. Pierwszy plik akt rentowych wnioskodawcy został zatem założony w wyniku złożenia wniosku (z 8 maja 2006 r.) w maju 2006 r. Ubezpieczony w toku postępowania sądowego nie przedłożył również innego dowodu potwierdzającego fakt złożenia przez niego wniosku o rentę do ZUS w maju 2000 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem podniesione w niej argumenty nie są trafne.

Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, w zakresie wypłaty wszystkich świadczeń z ubezpieczeń społecznych obowiązuje ogólna reguła, wynikająca z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Co prawda w myśl art. 100 tej ustawy, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, albowiem prawo do świadczenia powstaje ex lege (a nie z mocy decyzji organu rentowego) w dniu spełnienia ustawowych warunków (zob. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 136/00, OSNAPiUS 2002, Nr 18, poz. 441), poza wyjątkiem z art. 100 ust. 2 powołanej ustawy (w sprawie niniejszej nieistotnym). Samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego świadczenia, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Ustawa o emeryturach i rentach z FUS odróżnia bowiem moment powstania prawa (tekst jedn.: spełnienie warunków - art. 100) od momentu wypłaty świadczenia (tekst jedn.: nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu - art. 129 ust. 1). Ogólną zasadą prawa ubezpieczeń społecznych jest bowiem wypłata świadczenia na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury/renty (tekst jedn.: spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Istotna jest zatem data wystąpienia z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczenia. Tymczasem wnioskodawca wystąpił z wnioskiem o ustalenie prawa do renty w dniu 22 maja 2007r., wobec czego prawidłowo organ rentowy decyzją z dnia 23 stycznia 2008r., odmówił przyznania mu prawa do tego świadczenia. Przyczyną odmowy przyznania renty był brak niezdolności do pracy. Kolejny wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności ubezpieczony złożył 17.03.2009r. – również załatwiony odmowną decyzją organu rentowego z dnia 18.05.2009r. Ta decyzja została zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12.10.2009r. przyznającym ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia złożenia wniosku do dnia 31.12.2011r. Organ rentowy wykonał wyrok wydając decyzję z dnia 9.12.2009r. Ponieważ obowiązujące przepisy nie przewidują odstępiania od tej zasady i możliwości przyznania świadczenia za okres wcześniejszy przed złożeniem wniosku, brak było podstaw do przyznania wnioskodawcy emerytury za okres przed 2007 r. Należy podkreślić, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter bezwzględnie obowiązujący i nie mają na ich gruncie zastosowania zasady współżycia społecznego, a więc nie ma możliwości odstępstwa od istniejących regulacji prawnych, z uwagi na szczególne okoliczności życiowe świadczeniobiorców. Tym samym powoływane przez wnioskodawcę okoliczności dotyczące jego sytuacji zdrowotnej i życiowej nie mogą odnieść skutku. Nie ma ponadto żadnego dokumentu ani innego dowodu potwierdzającego, że ubezpieczony złożył wniosek o rentę wcześniej w (2000 roku). Z wyjaśnień ubezpieczonego złożonych na rozprawie w Sądzie Apelacyjnym w dniu 17.11.2015r. wynika raczej, że ubezpieczony w roku 2000 był informowany o warunkach uzyskania emerytury („15 lat w ciężkich warunkach pracy” lub „25 lat opłaconych składek”). W końcu sam ubezpieczony stwierdził, że nie pamięta czy w 2000 roku chciał złożyć wniosek o emeryturę czy rentę. Bez znaczenia dla realizacji prawa jest kwestia świadomości prawnej ubezpieczonych, a tym samym nie ma znaczenia przekonanie wnioskodawcy, że świadczenie mu się należy bez złożenia w tym zakresie wniosku. Na marginesie należy jedynie podnieść, że również obowiązująca przed ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 z późn. zm.), ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r. Nr 40, poz. 267 z późn. zm.) przewidywała identyczną regulację w zakresie wypłaty świadczeń jak obecnie obowiązująca. Art. 99 tej ustawy stanowił, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tego świadczenia, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Trafnie zatem Sąd pierwszej instancji przyjął, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko